

לספר כדי לחיות...

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

סיפור השרדותם ותקומתם של שורדי השואה
חברי ודיירי בית אבות ליאון רקנאטי בפתח-תקווה
בשיתוף הצעירים תלמידי שכבה ט' בחטה"ב ע"ש 'אחד העם'

"ללכת אל הגדר" מאת הצייר: פאול קור

אשל - האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל
'ג'וינט ישראל', בשיתוף ועידת התביעות ובתמיכת קרן נאש,
יוצרי תיאטרון עדות מנחים במאים ומפיקים: עירית ועזרא דגן

במעמד מר יצחק נבון - הנשיא החמישי של מדינת ישראל

הפרוייקט ה-33, יום השואה הבינלאומי, ינואר 2012

עמותת תיאטרון עדות
"לספר כדי לחיות"

"Testimony Theater – To tell in order to live"

Holocaust Survivors and Pupils in an Educative and Therapeutic Project.
Program running, instructing, editing, writing, directing and producing by
Irit and Ezra Dagan

**תיאטרון עדות - "לספר כדי לחיות" מפגש בין-דורי בתוכנית ארצית שורדי שואה,
בני הדור השני ותלמידים בתהליך חינוכי טיפולי
בדרך טיפול בהבעה ויצירה אמנותית ודרמה-תרפיה, כתיבה ובימוי**

The Testimony Theater performs all over the country,
thanks to the professional assistance and financial support of:
JDC- Eshel, the Claims Conference and the Nash Family Foundation

ניהול תקציבי ומקצועי - 'אשל' האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים חברתיים לזקן בישראל
'ג'וינט ישראל', בשיתוף ועידת התביעות ובתמיכת קרן נאש
ניהול הפרויקט הארצי - **מגי גד**, מנהלת בכירה לתוכניות קהילתיות
בתמיכת 'קרן יהל' - **ליאון רקנאטי**, מנכ"לית **גבי לוין**

בימוי, ניהול התוכנית והפקה: **עירית ועזרא דגן**. עיבוד עדויות, כתיבה והמחזה: **עירית דגן**
ניהול מוסיקאלי הלחנה ונגינה בפסנתר: **עמרי דגן**. עריכת מצגת אלקטרונית: **אולג קוגוט**
שירה: **שירה עזר, אריאל גילה**. נגן כינור: **בוריס קורוטקוב**. גיטרה בס: **רון חצור**
עוזרת במאי: **רותם ברקאי**. עיצוב תאורה והפעלה: **נמרוד דגן**
עיצוב תכנון ובניית אביזרים ותפאורה: **אירה יעקב מובשוביץ**. הגברה ותאורה: **לאון קאושנסקי**

רכזי הפרויקט:

אריה שמש - רכז שכבה ט' ומורה חטה"ב ע"ש 'אחד העם'
שרון סלע ועירית מלק - בית אבות ליאון רקנאטי

הגופים השותפים - ועדת ההיגוי:

מנהל החינוך - עיריית פתח-תקווה. מנהלת: **יוספה קין**
חטה"ב 'אחד העם' פתח-תקווה, מנהלת: **שרית קיצוני**
חותם העמותה לקידום חינוך ותרבות בפתח-תקווה

מנכ"לית העמותה: **מעין ברוש**. יו"ר: **עזרא מגד**. חברי עמותה: **ניר בן יהודה, לימור נצר אל**
בית אבות ליאון רקנאטי פתח-תקווה, מנכ"ל: **רוני ארניה**

הבוצת ישראלכרט

פרויקט "תיאטרון עדות" בסיוע ישראלכרט

דיסקונט

התוכנייה באדיבות דיסקונט

הסרט על תיעוד התהליך החינוכי-טיפולי של תיאטרון עדות
בתמיכת הקרן המשפחתית ע"ש תד אריסון

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

לכבוד הוא לנו לקחת חלק בפרויקט מיוחד שנקרא "תיאטרון עדות". מפגשים בין ניצולי שואה שחוו את "עמק העכור", לבין תלמידים, צעירים תלמידי חטה"ב ע"ש "אחד-העם" שנולדו אל החופש והדרור, אל העצמאות. הם הגשמה כה דרמטית וכה מרגשת לפסוק "הפכתי עמק עכור לפתח-תקווה".

הנחלת תעצומות נפש של אלה שחוו את השואה ושרדו ממנה נותנת לדור הצעיר דוגמה ומופת. עצם הנכונות לדבר על תקופה כה קשה שמעלה את אותם זוועות ומצד שני להראות יכולות הישרדות וקימה מין העפר זה מראה על גדלות נפש.

בדור של מכחישי שואה ובזמן שמנסים לגמד את גודל הזוועה התלמידים מרגישים אחריות לספר ולשמש פה לניצולים.

תהליך חינוכי-טיפולי של המפגשים בין הניצולים לתלמידים נמשך כבר שנה שנייה ובשיאו יעלו הניצולים והתלמידים הצגת תיאטרון: תיאטרון עדות שתאפשר לציבור רחב יותר להיות שותף לסיפור גבורת הניצולים.

אנו אסירי תודה שניתנה לנו הזדמנות לאמץ אל ליבנו את הניצולים ולא לתקופה קצרה, לתעד, לספר ולהתחבר לעברם - עברינו.

תודות לכל השותפים בתכנית,

יצחק אוחיון | ראש עיריית פתח-תקווה

אני שמח לברך את עיריית ועזרא דגן יוצרי תיאטרון עדות ואת בית אבות על שם סבי ז"ל על יזמתם המבורכת והחשובה בהעלאת הצגה המבוססת על עדויות ממקור ראשון מנקודת מבטם של ניצולים יוצאי יוון המתגוררים בבית אבות על שעברו בתקופת השואה הנוראה שהתרגשה על עמנו ועליהם באופן אישי.

פרויקט תיאטרון עדות מתקיים בבית אבות מתוך כבוד לניצולי השואה בכלל וניצולי שואת יוון בפרט ומתוך הכרה שאסור לו לזיכרון השואה להישכח.

מידי שבוע הגיעו הדיירים ניצולי השואה הגרים בבית אבות למפגש עם תלמידי חטה"ב ע"ש 'אחד העם' בפתח-תקווה. אנו מברכים גם את הצעירים על ההתמדה, הקשר שפיתחו עם ניצולי השואה ועל הרגישות כלפיהם.

הפעילות הזאת שהתבצעה בעזרת אשל - ג'וינט, ועידת התביעות, עמותת תיאטרון עדות, עמותת חותם, עיריית פתח-תקווה וקרן יהל - ליאון רקנאטי אפשרה לחבק את ניצולי השואה יוצאי יוון ולהציג בפני הקהל הרחב את הסיפור של שואת יהדות יוון שלא הובא עד כה לידיעת מערכת החינוך והציבור הרחב במידה מספקת.

אני מבקש להודות לכל אלה שאפשרו את העשייה החשובה, לרוני ארנייה מנהל בית אבות וצוותו ובמיוחד לעיריית ועזרא דגן על עבודתם המקצועית המתבצעת עם כל הלב והנשמה.

בברכה,

ליאון רקנאטי | מייסד 'המרכז למורשת יהדות שאלוניקי ויוון'

סיפור השואה והשפעתה על עם ישראל, על משפחות הנספים ועל השרידים שניצלו, חייב לא רק להשמר בזכרון הלאומי אך גם להיות מועבר לדורות הבאים.

אחד האמצעים החינוכיים המוצלחים שפותחו לאחרונה הוא "תיאטרון עדות" אשר מאפשר לדור הצעיר ללמוד ולחוות ממקור ראשון את אשר קרה לעמנו.

"תיאטרון עדות" התגלה גם כגורם מסייע לניצולי השואה עצמם, בכך שהוא מאפשר להם להעלות את זכרונותיהם ולעבד אותם לאור מצבם האישי, המשפחתי, החברתי והלאומי כיום. אין זה "תיאטרון" במובן התרבותי של המושג, אלא חוויה מרגשת אשר סוחפת את הקהל יחד עם ניצולי השואה ובני הנוער אשר על הבמה. תודה למשתתפים שלקחו חלק ביצירת החוויה המרגשת ותודה למארגנים ולמבצעים שתרמו לביצוע המוצלח.

פרופ' יצחק בריק | מנכ"ל אשל - האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל

פרויקט פתח-תקווה הינו הפרויקט ה-33 של תיאטרון עדות. התוודעתי לעשייה המיוחדת והחשובה הזו בפרויקט התשיעי שהתקיים בחדרה ובו השתתפה אמי, אירה מובשוביץ. רבות, אם כי לעולם לא מספיק, דובר על חשיבותו של תיאטרון עדות, עבור שורדי השואה, בהיותו כלי לחשיפתו ועיבודו של סיפורם האישי למען לא יישכח. זהו תהליך טיפולי וחברתי בעל ערך עליון. יתרה מכך, עלינו לשים לב ולהעריך את האפקט החינוכי ואת תרומתו האדירה של הפרויקט לחברה הישראלית כמו גם לכל נער ונערה המשתתפים בו. ולכן בדברי הפעם ברצוני להעלות על נס ולהאיר באור גדול דווקא את הצעירים המשתתפים בפרויקט.

בעידן זה בו בני הנוער ואולי לא רק הם מנהלים קשרים בינאישיים דרך "אתרים" "רשתות חברתיות" "בלוגים" "טוויטרים" וכד' וכאשר המילה "שורדים" מתקשרת אצלם לשורדי תכניות הריאליטי, מתמסרת לה קבוצת בני נוער להקשיב באופן אמיתי, לגעת, ללטף, לחבק ולתמוך בקבוצת אנשים זקנים, שורדי שואה, המכונסים בעצב גדול סביב נושא טעון וכבד, ומסייעים להם לפרוק את המשא, נמצאים איתם לאורך תהליך טיפולי מורכב ובסיועם התהליך אף מספרים את סיפורם על הבמה. אשרינו שנתברכנו בבני נוער כאלה ותוודות לכל השותפים בפרויקט תיאטרון עדות עירית ועזרא דגן והתומכים היקרים.

ישראל מובשוביץ | יו"ר עמותת "תיאטרון עדות לספר כדי לחיות"

במספר מקומות בספרי התנ"ך מוזכרת החובה לזכור ולהנחיל את הזיכרון לדורות הבאים. בדברים כ"ה, י"ז-י"ט נאמר: "זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עַמְלֶק [...] , לֹא תִשְׁכַּח. , ואילו בתהלים ע"ח, ו' כתוב: "לְמַעַן יֵדְעוּ דֹר אַחֲרָיו, בְּנֵים יִגְדְּלוּ יִקְמוּ וַיִּסְפְּרוּ לְבְנֵיהֶם."

בכל הקשור לזיכרון השואה, שפקדה את עמנו ולהנחלתה לדורות הבאים, הדבר מתקיים הלכה למעשה בישראל ובכל תפוצות ישראל.

דרכים שונות אומצו לשם כך: קיום טקסים, מתן הרצאות על ידי שרידי השואה בפני תלמידים וחיילים, מסעות לגאיות ההריגה, פרסום ספרים ועוד.

המפעל של "תיאטרון עדות - לספר כדי לחיות" הוא דרך מיוחדת בתחום הזה. המפגשים הבלתי אמצעיים בין שרידי השואה, שהזקנה שולטת בהם, לבין בני הדור השלישי ונערים ונערות שמשפחותיהם לא חוו את השואה, בעת הכנת המופע ושמיעת סיפורי קורותיהם והתלאות בהן התנסו על-ידי השרידים היא חוויה בלתי נשכחת לאלה וגם לאלה. וכאשר, בסיועם תהליך ההכנה, נשמעים הסיפורים

מעל הבמה בפני הקהל הרחב, אין דרך יותר "יעילה" לקיום שני הציוויים, שהוזכרו לעיל.

ישר כוחם של עירית ועזרא דגן ואנשי צוותם, שיזמו את המפעל ומתמידים לקיימו, ישר כוחם של התורמים הנדיבים המאפשרים את קיום המפעל, וישר כוחם של השרידים האזורים כוח נפשי ורוחני להשתתף במפעל וכן של הנערים- התלמידים שמקדישים מזמנם למטרה זו. כולם יבואו על הברכה!

משה העליון | יו"ר ארגון ניצולי מחנות ההשמדה יוצאי יוון בישראל, חבר בהנהלה בוועד המנהל של "יד ושם"

"בצעדת המוות" - איור של רבקה מרים מתוך ספרו של משה העליון ב"מחנות המוות"

תיאטרון עדות - לספר כדי לחיות בבית אבות ליאון רקנאטי מוקדש באהבה לניסים גומל

ניסים גומל, 1913 - 2010

נסים שימש כמזכיר כללי של בנק דיסקונט וניהל את קרן משפחת רקנאטי שתמכה במוסדות חינוך, רפואה ואמנות. כשפרש לגמלאות בשנת 99 התנדב לסייע לאגודת נט"ל המטפלת בנפגעי טראומה כתוצאה ממלחמה ופעולות איבה.

נסים גומל, המוכר לחבריו ולאהביו בשם ניקי, נולד בט"ו בשבט, על פי תעודותיו בשנת 1913 בסבדיקוי, כפר קטן של דוברי יוונית על יד איזמיר שבתורכיה. בן בכור ללאה לבית טריקה ולרפאל גומל. ילדותו עברה עליו באיזמיר בבית ספר יסודי דובר איטלקית, בחטה"ב סן ז'וזף ובתיכון סן ז'וזף באיסטנבול דוברי הצרפתית.

נסים עלה ארצה ב-1935 עם סרטיפיקט של סטודנט, והתיישב בירושלים המנדטורית. בתחילת שנות החמישים החל את עבודתו בבנק דיסקונט, התקדם בבנק והפך לראש לשכתו של דניאל רקנאטי המנוח ולמזכיר הכללי של הבנק. כשהגיע לגיל פרישה התבקש ע"י משפחת רקנאטי להמשיך ולעבוד עִמָּה באי.די. בי כמנהל קרן יהל וכעוזרו האישי של רפאל רקנאטי ז"ל.

נסים גומל היה שותף להקמת העמותה 'תיאטרון עדות - לספר כדי לחיות' ולפרויקט עצמו מיומו הראשון, והבין את חשיבות הנצחת תודעת השואה בצורתה הערכית ושימור העדות והזיכרון בקרב הדור הצעיר ופעל רבות להמשך ישום התוכנית בכל הארץ.

לרינה גומל, שרה גוטהלף - גומל, ליוסי ולניבי גומל

תודה על ההיכרות והחברות רבת השנים ועל יוזמתם לקשר בין קרן יהל לפרויקט תיאטרון עדות.

במחשב של נסים גומל ז"ל מצאו בני משפחתו מכתב שכתב לג'רוסלם פוסט:

"משפחת רקנאטי, סברה עוד לפני קום המדינה ב-1935 כשיסדה את בנק דיסקונט, שעל בעלי העסקים לפעול למען רווחת הקהילה. לא זו בלבד שהבנק סבסד את לימודי ילדי עובדיו, אלא שמיסדיו הקימו קרן, שנקראה 'קרן למתלמדים', וזו העניקה מלגות לסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה.

התרומות התרבו יחד עם צמיחת הבנק, העברת הכספים לקרן גדלה, ובכספים אלה, שהסתכמו במיליוני דולרים, תמכה הקרן בלימודי רפואה, אמנויות וחינוך.

בראשית שנות השישים ייסדו בני משפחת רקנאטי את קרן יהל ע"ש יהודה ליאון רקנאטי, מייסד הבנק, אשר דרכה הועברו כל תרומות המשפחה."

דברים אלה משקפים נאמנה את פועלה המבורך של משפחת רקנאטי באמצעות קרן יהל, ואת חלוציותה של המשפחה בתחום מעורבות בעלי ההון והעסקים לטובת הקהילה.

המרכז למורשת יהדות שאלוניקי ויוון

"המרכז למורשת יהדות שאלוניקי ויוון", הממוקם במתחם בית אבות ליאון רקנאטי שבפתח-תקווה, הוקם בסיוע משפחת רקנאטי, צוות בית אבות, משפחת רוסו וארגון ניצולי המחנות יוצאי יוון בישראל.

המרכז משמר את המורשת של קהילות יוון ובראשן המורשת המפוארת של קהילת שאלוניקי ובכך להנציח ולהעביר את הידע והזיכרונות אל הדורות הבאים. המרכז קבע לו יעד מרכזי לשתף את הקהל הרחב, להכרת מקורות הכוח וההתחדשות, שאפיינו ומאפיינים את היהודים לכל אורך ההיסטוריה, להנחיל לדורות הבאים את מורשת קהילת שאלוניקי יחד עם שלושים ושלוש קהילות יוון האחרות.

המרכז המשמש מרכז לימודי ומהווה המשך טבעי לשליחות החינוכית של מקימו, מציג באמצעים מוזיקאליים מגוונים, תמונות ומסמכים אותנטיים, אמצעים ויזואליים, סרטים וקטעי וידיאו ומולטימדיה. במרכז אגף מוזיאון, הנצחה, ספרייה ואולם כנסים. במרכז פעילויות כמו אירוח של קבוצות פרויקטים עם בתי ספר, מופעים וערבי שירה ארכיון ממוחשב ולימודי שפת הלדינו, יונית וטורקית.

שרון סלע | מנהלת המוזיאון

כתובת המוזיאון הוירטואלי: www.e-mymuseum-saloniki.com

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

בית אבות ליאון רקנאטי

משמש כדור מוגן באווירה משפחתית, ייחודי לדוברי לאדינו. הבית נוסד בשנת תש"ז 1956, ע"י מנהיגות עולי יוון כדי לשמש בית לניצולי שואה יוצאי יוון עריריים. כיום מתגוררים בביתנו כ-200 דיירים הנהנים משטח נרחב של מגורים המוקפים מרחבי דשא, גינות מטופחות ובניינים חדישים. הבית מציע דור מוגן לאוכלוסייה המבוגרת עבור זוגות ודיירים עצמאיים לחלוטין הרוצים להמשיך ולחיות בצורה עצמאית בסביבה בטוחה וכחלק מקהילה חמה. בנוסף קיימת מחלקה תומכת ומחלקה סיעודית במטרה לתת מענה לכל מצב תפקודי בו נמצא הדייר וכן תמיכה למשפחתו.

בית האבות המאוכלס בדיירים יוצאי ארצות הבלקן משמר את שפת הלאדינו המדוברת בפי הדיירים ורוב הצוות המטפל. לאדינו עבורנו זו לא רק שפה זו בעיקר תרבות. בית האבות מסייע להפיק ספרים בלאדינו, דבר המסייע בשימור שפת אבותינו... הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו עורכת בבית האבות מסיבות וטקסים בשפת הלאדינו ובכך אנו מצליחים לשמור על המסורת מבית אמא.

רבים מדיירי בית האבות הם שורדי שואה, אל לו לזיכרון השואה שיישכח. במשך שנה התקיים בביתנו פרויקט תיאטרון עדות בהנחיית עירית עזרא דגן. אנו מברכים את הצעירים על ההתמדה, הקשר שפיתחו עם ניצולי השואה ועל הרגישות כלפיהם.

בפעילות זאת שהתבצעה בעזרת אשל-ג'ינט, עיריית פתח-תקווה ובעיקר קרן יהל בראשותו של מר ליאון רקנאטי ואפשרה לנו לחבק את ניצולי השואה יוצאי יוון ובמיוחד להציג בפני הקהל הרחב את סיפור שואת יהדות יוון שעד כה לא הובא לידיעת מערכת החינוך והציבור הרחב.

אנו מודים לכל אלה שאפשרו לנו לעשות זאת ובמיוחד לעירית ועזרא דגן על עבודתם המקצועית המתבצעת עם כל הלב והנשמה.

אנו נמשיך לשרת את הדיירים בביתנו ולדאוג לאיכות חייהם בצורה הטובה ביותר ולעשות כמיטב יכולתנו. לזכור ולעולם לא לשכוח!

רוני ארניה | מנכ"ל בית אבות ליאון רקנאטי

בית אבות ליאון רקנאטי - דור מוגן לאוכלוסייה המבוגרת
רחוב אינשטיין 23 קרית מטלון, פתח-תקווה 49250. טלפון: 03-9185777, פקס: 03-9185828
אתר הבית: www.recanati.org.il, דואר אלקטרוני: info@recanati.org.il

שלמה ביבס

נולד בעיר שאלוניקי ביוון, בשנת 1918. הוריו ברוך ומרים לבית טרמין. אחיו היו יצחק, דליה, מרתה ופלורה. משה שרת בצבא היווני עוד לפני המלחמה. ב-40 נשא את רנה. ב-42 עם הכיבוש הגרמני עסק במסחר בשוק השחור עם הגרמנים. האב ברוך נפטר ממחלה. ב-43 הובל שלמה עם המשפחה משכונת הברון הירש בעיר, בטרנספורט הראשון לאושוויץ-בירקנאו. במחנה אושוויץ שוכן בביתן 18 והועסק בעבודות חקלאיות- לנדשאפט, "בקומנדו בודי". אחותו פלורה ואשתו רנה שהו בבלוק 9 ו-11. ב-45 הובל בצעדת מוות למחנה בוכנוולד בגרמניה ובמאי 45 שוחרר בידי הצבא האמריקאי. חזר ליוון דרך בלגיה, באתונה פגש את רנה ויחד חזרו לשאלוניקי. ב-47 הפליגו לישראל באנייה "הנרייטה סולד" נתפסו בידי הבריטים והוגלו לקפריסין. אחרי 3 חודשים עלו לארץ והתגוררו בתל אביב ברח' הקישון. שלמה עבד כל השנים בבנק דיסקונט בסניף ר"ג. לשלמה ורנה שתי בנות: יפה ומרים 4 נכדים ו-4 נינים.

עמנואל בן אליאב

נולד בשנת 1931 בעיר צ'רנוביץ ברומניה, בן יחיד לאביו אדולף-אברהם מצקוביץ' ולאמו פאני לבית דאובר. במשפחה חייטה איתם הסבתא מרים. ב-41 רוכזו במחנה ריכוז: ורחובקה, משם הובלו דרך נהר הנייסטר למוגילב בטרנסניסטריה, סבתו נפטרה בדרך. האב נרצח בידי הז'נדרמים הרומנים כשיצא להשיג מזון למשפחתו. במוגילב שהו עמנואל ואמו לאורך 4 שנים. ב-45 הסתיימה בשבילם המלחמה והם חזרו לצ'רנוביץ. בשנת 50 הפליג לארץ מנמל קונסטנצה באנייה "טרנסילבניה" ואומץ בידי רות אליאב-קליגר שהייתה פעילה בקליטת ילדים יהודים בארץ. גר ביפו ועבר לחולון, אצל רות אליאב פגש את רבקה והם נישאו. עבד כל השנים בתעשייה הצבאית בעבודה אדמיניסטרטיבית ועסק בניסויים בתחמושת. לעמנואל ולרבקה שתי בנות: אביה וחן.

יוסף ברוך

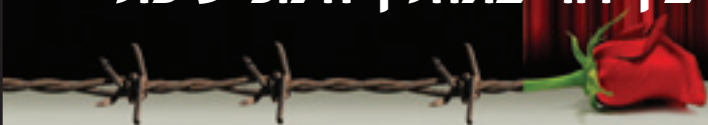
נולד בשנת 1931 בעיר לריסה ביוון להוריו חיים ברוך ולאמו נינה-חנה לבית ארואסטי. אחיו: אלברט, לבנה, משה, יוסף, מתתיהו, דבורה אלגרי ואליהו. ב-41 עם כניסת הגרמנים הוזרז האב חיים ע"י חייל קרואטי על סכנה קרובה והמשפחה נמלטה מהעיר לכפר שם שכרו בית למשך חצי שנה, משם ברחו להרים שם הוסתרו במנזר בשם ג'ומה עם עוד שמונה משפחות במשך שנתיים. ב-45 עם סיום המלחמה חזרו לביתם בלריסה. ב-49 עלו לארץ באנייה "פליפו-גרימיני" דרך "מחנה עלייה" למחנה העולים בבאר יעקב ומאוחר יותר עבר לגני-תקווה ועסק כל השנים במסחר בביגוד של אפנת ניסים ברוך. ב-50 נשא את אלגרה לאישה. להם שתי בנות ובן: חנה, צחייה וחיים ושבעה נכדים.

רוזה בר זוהר (לוי)

נולדה בשנת 1925 בעיר פזרג'יק בבולגריה. האב יעקב לוי והאם פאני לבית לילו. יחד עם אחיותיה שלי ובייקה. האב היה יצרן מוצרי חלב גאג ותמך גם בששת ילדי אחותו האלמנה זימבול. ב-41 כבר למדה רוזה בתיכון, בסוף 41 עם כניסת הגרמנים סבלה המשפחה מהתנכלויות הבולגרים המקומיים. לאחר שרוכזו במגרש ביה"ס בעיר הוחזרו לביתם בפקודת המלך בוריס עד לסוף המלחמה. ב-46 נישאה לאהרון-ראובן רובנוף. ב-49 עלו לארץ בעליה בה הגיעו כל 50,000 יהודי בולגריה. רוזה ואהרון התגוררו בפרדס-חנה ומאוחר יותר עברו ליפו. רוזה עבדה כל השנים כעוזרת לגננת בכפר שלם. לאחר פטירתו של בעלה אהרון, נישאה למיכאל יולזרי, להם בן יחיד - יעקב וארבע נכדות.

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

משה העליון

נולד בשאלוניקי, יוון, בשנת 1925 להוריו אליהו ורחל. אח לאסתר - נינה, הצעירה ממנו. למד בבי"ס יסודי "תלמוד תורה" של הקהילה היהודית ולאחר מכן בגימנסיה עירונית יונית. לימודיו הופסקו בכיתה החמישית בגלל חוקי הגזע הגרמנים. ב-41 נפטר אביו ממחלה ימים מספר אחרי הכיבוש הגרמני. באפריל 43 נשלח יחד עם המשפחה לאושוויץ. כל המשפחה הושמדה בליל ההגעה. באושוויץ הועסק בעבודות כפייה עד לפינויו בינואר 45. בהמשך שהה במחנות מאוטהאוזן מלק באוסטריה ושחרר במחנה אָבְנָזָה ב-6 במאי 45 על-ידי הצבא האמריקאי. ב-46 עלה ארצה באונייה "ודג'ווד" במסגרת עלייה ב', לאחר הכשרה של כשנה באיטליה ונכלא במשך כחודש במחנה עתלית. ב-47 נשא את חנה, לבית ולדמן, אותה הכיר עוד באיטליה. ב-48 גויס לצה"ל, לחיל התותחנים, שרת בו בשרות קבע בתפקידי פיקוד ומטה שונים, והשתחרר בשנת 70 בדרגת סגן אלוף. לאחר שחרורו עבד במערכת הביטחון. הועלה לדרגת אלוף משנה בשרות המילואים.

משנת 2001 משמש יו"ר "ארגון ניצולי מחנות השמדה יוצאי יוון בישראל" למשה תואר ראשון ותואר שני במדעי הרוח מאוניברסיטת תל-אביב. חבר בהנהלה ובוועד המנהל של "יד ושם", ב"מרכז הארגונים של ניצולי השואה בישראל", של הקרן לרווחת ניצולי השואה ושל "בית אבות רקנאטי" וחבר בוועד הבינלאומי של אסירי אושוויץ. רעייתו חנה ז"ל נפטרה ב-2010. למשה וחנה נולדו בת ובן: רחל ואלי, משה סב לשישה נכדים ונכדות וסבא רבא לנינה עופרי.

יוסף זקר

נולד בשנת 1924 בעיר ארטה ביוון, להוריו יהושע ופרלה לבית סאבא, אח למרים, ציונה ושמחה. המספחה חיה בעיר עם עוד כ-200 משפחות יהודיות. יוסף למד עד כיתה ה' ואז החליט ללמוד מקצוע. במרץ 44 הועברה כל משפחתו למחנה היידי באחונה, משם נשלחו למחנה ההשמדה אושוויץ-בירקנאו. ב-14 באפריל נכנסו יוסף עם הוריו ושתי אחיותיו לאושוויץ. בסלקציה הראשונה נלקחו הוריו להשמדה, אחיותיו הובלו לעבודה. יוסף שוכן בבלוק 13 ואולץ לעבוד ביחידת "הזונדרקומנדו" במשרפות, תחילה ב"בונקרים" ואח"כ בקרמטוריום 2. בנובמבר 44 חויב לעבוד בהריסת מתקני השריפה, הצליח להתערבב בין אסירי המחנה וכך ניצל מחיסול אנשי הזונדרקומנדו. בינואר 45 נילקח בצעדת מוות עד לאוטהאוזן ולאחר חודש למחנה מלק באוסטריה ועם פינויו הועבר לאבנזה. ב-6 במאי שוחרר בידי האמריקאים, חזר דרך איטליה ליוון ופגש את אחיותיו ששרדו. ב-46 עלה לארץ, נעצר בידי הבריטים ונכלא בעתלית. ב-51 נשא לאישה את בלה (לבית משולם) ועבר להתגורר בתל אביב. נולדו להם בן ובת: יהושע ופנינה שלושה נכדים ו-2 ניות.

זיסל ליפשיץ (זלצר)

נולדה בשנת 1925 בעיר בסרביה להוריה איסר-זרעאל זלצר וחנה לבית סוקולובסקי ואחותה הבוגרת זלדה. בסוף 41 נלקחו מרומניה והובלו ברכבות משא לאוקראינה ושהו חודש וחצי בקולחוז, משם הובלו במסע רגלי לסטלינגרד במזרח. ב-44 הועסקו זיסל וזלדה אחותה בעבודות כפיה, בהקמת מבנים למטוסים תחת הפצצות הגרמנים. עם סיום המלחמה ב-45 הם חזרו במסע רגלי של חודשים לבסרביה. שם סיימה את לימודי הבגרות. ב-46 נישאה לברוך ליפשיץ ונולדו לה 3 בנות איטה, טוניה ושרה'לה. ב-72 עלתה עם משפחתה לארץ. זיסל עבדה 17 שנה כאחות מוסמכת בבי"ח בלינסון בפי"ת. נכדתה נתי נהרגה בתאונה בהיותה בשרות הצבאי.

יהודה ספורטה

נולד בשנת 1938 בשאלוניקי ביוון, בן יחיד להוריו בואנה וסלודור. ב-2 באוגוסט 43 נלקחה המשפחה שהייתה בעלת נתינות ספרדית, יחד עם קבוצה של 367 יהודים ממחנה הברון הירש בשאלוניקי בטרנספורט האחרון - מספר 19, למחנה ברגן בלזן בגרמניה. שם שהו עד פברואר 44 אז שוחררו ע"י ממשלת ספרד שראתה בהם אזרחים לכל דבר והמשפחה עברה לברצלונה. ביוני 44 עברו לקזבלנקה במרוקו, שם בסיס צבאי אמריקאי ומשם דרך פורט סעיד ומדבר סיני הגיעו במשאיות לעזה, לא הורשו ע"י האנגלים להיכנס לארץ. לבסוף, בדצמבר 44 הגיעו לבית העולים בת"א. יהודה למד בבי"ס "ביאליק" וב"מקס פיין" בת"א, ב-59 סיים את שרותו הצבאי. ב-63 נשא את פאולה לבית חולי לאישה. נולדו להם שני בנים דרור וגיל. ב-88 נפטרה פאולה אשתו וב-2008 נפטר בנו דרור. ליהודה נכדה אחת מבנו גיל, טליה.

עירית דגן

מרפאה בהבעה ויצירה, M.A. בדרמה תרפיה, שחקנית, מורה למשחק ובמאית תיאטרון. בוגרת בית הספר למשחק "בית צבי", וספרות עברית באוניברסיטה העברית. שיחקה בתיאטרון "הבימה" ובתיאטרון לילדים ולנוער.

דור שני להורים ששרדו את אושוויץ ומחתרת הבריחה" בהונגריה וטרנסילבניה, ושאבידו את כל משפחותיהם יוסף ולוי בשנה האחרונה למלחמה.

עזרא דגן

שחקן התיאטרון "הקאמרי" ת"א, במאי ומורה למשחק מסוגנן ופנטומימה.

בוגר מגמת התיאטרון בבית ספר "רננים", הסטודיו של נולה צ'לטון ופנטומימה בסטודיו של קלוד קיפניס. שיחק בתיאטרון "הבימה" במשך 15 שנה.

גילם את דמותו של רבי יעקב מנשה לברטוב, בסרט "רשימת שינדלר" של סטיבן שפילברג.

חלק ממשפחתו, 6 נפשות בני משפחת פינטו שחייתה בפאריס, נרצחו באושוויץ.

תיאטרון עדות - על נושאי הלפיד, על חמלה נתינה ותקווה

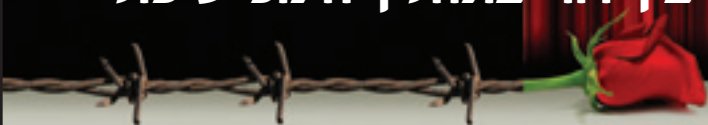
השואה תשאר לעד כתקופה האפלה ביותר של ההיסטוריה, כאסון הגדול ביותר של האנושות. לעולם לא נוכל לעמוד על טיבו של הרוע המוחלט שהתגלה בשואה. כהמשך לרצון גרמניה הנאצית למחוק את זיכרון העם היהודי, קמים ומתרבים היום באירופה ובארצות הברית ארגונים מחישי שואה.

אנו כאן, עושים ככל יכולתנו להנציח ולשמר, כדי שלא יישכח הנורא מכל, ויימשך החיבור בין הניצולים-שורדים לבין הדור חדש-צעיר, נושא הלפיד.

נכון, מאוחר, אך לא מאוחר מדי. בתיאטרון עדות אנו רואים הזדמנות לשמוע ממקור ראשון על אנטישמיות והשפלה, על קור, רעב, כאב ופחד, על פרידה פתאומית מהורים ואחים, ועל אובדן, מחסור ובדידות אין סופית. הדור השלישי, כמו נכדיהם של הניצולים, משוחררים מהנטל הכבד, הם שיגידו בעוד שנים: 'פגשנו ניצולי שואה אמיתיים. נגענו בהם, דיברנו אתם'. הנוער הנפלא והמסור הזה יכול לשמוע כאן ישירות מהשורדים סיפור אישי: להבין מהו 'הצד הארי' ולבטא מבלי להתבלבל: 'טראנסניסטריה'. שומעים בפעם הראשונה שמות של מחנות ריכוז, כפייה והשמדה, לומדים להבדיל בין אושוויץ, בירקנאו ובז'נבה מונוביץ, וקולטים תאריכים: מתי זה התחיל בפולין, ובאיזו שנה בהונגריה וטרנסילבניה. שמות כמו מנגלה, יודקובסקי, קאסטנר, שינדלר, אנה פרנק, מונחים ומושגים כמו 'ליל הבדולח', 'יודנראט', 'הפתרון הסופי', 'אקציה', 'סלקציה' ו'טרנספורט'. 'קאפו', 'מוזלמן', 'גסטאפו', 'וורמאכט' ו'אס אס'. 'רמפה', 'אפל', 'ניסויים רפואיים', 'מקלחות', 'קרמטוריום' ו'צעדות המוות', וכן: 'בריחה', 'הסתתרות' ו'זהות שאולה'. מילים מצמררות בשפה קשה ובלתי אפשרית: 'אוס', 'שנל', 'פרפלוכטה-יודה', ומבינים את משמעותן של המילים: 'ללכת אל הגדר', והכול מתוך סיפוריהם האישיים של המבוגרים, והכל פונה אל הרגש ובא לידי ביטוי במחזה הכתוב ובהצגה על הבמה.

בערב ההצגה החוויה עצומה ומרגשת. יחד עם הסיפור הכואב נוצרת גם הרגשה של הזדככות. הקשר הנרקם והזיקה ההדדית בין המשתתפים חזקים ונמשכים גם בסיום ההצגות ואף בתום התהליך וסגירתו.

ת'אטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

קולאז' - אלבום משפחתי עריכה וביצוע: אולג קונוט

תיאטרון עדות - הד לניצחון הרוח

שואה היא טראומה נפשית שאין מילים לתארה, ואין לה עדים. החוויות של הניצולים שנותרו ללא עיבוד ממשיות לחיות, בתוכם, ולהחיות כל פעם מחדש, כאילו הן אינן חוויות מן העבר, אלא עדיין מתרחשות ומתקיימות. המתים דוממים, והשורדים נותרו ללא קול בהעדר מילים, שיוכלו לתאר את מה שחוו וראו. אלה ששמשו עדים מבחוץ סרבו לשאת בתפקיד, ונותרו אילמים, חרשים ועיוורים. חברי "תיאטרון עדות", העמידו במה להשמיע את מה שלפנים נותר ללא הד. קולם הפקיע את האלם. ניצולי השואה מספרים לעיתים, בפעם הראשונה את סיפורם באמצעות השפה הדרמטית.

התיאטרון מאפשר מסגרת לסיפור הטראומה, שיוצרת מרחק אסתטי, חוויה שאינה מציפה מדי.

ב"תיאטרון עדות", עם עזרא דגן ככמאי, ועירית דגן כמטפלת בהבעה ויצירה ובדרמה תרפיה, שיתוף בני הנוער בעשייה התיאטרלית, הוא ממד נוסף, כאשר הסיפור שהיה עד כה של השורדים בלבד, הופך להיות למעין מסורת שבעל-פה שתמשך ותעבור מדור דורו. לבסוף, הקהל שיושב, מאזין ובוכה, יחד עם הניצולים, הופך להיות עד חי, למה שהיה עד כה, זיכרון קפוא בזמן.

בקבוצה מופלאה זו, עירית משתמשת בניסיונה הרב בתחום התיאטרון על מנת לאפשר לבני דורות אלו למצוא שפה שבאמצעותה יוכלו לספר את סיפורם זה לזה, מתוך רגישות רבה למורכבות של קבוצה כזאת, ולסכנה של ריטראומטיזציה, עירית, מנצלת את כלי הדרמה כדי לעבוד עמם באופן לא מציף וכדי להכיל את עצמת רגשותיהם, ומאפשרת לכל אחד מבני הקבוצה לעבוד על פי יכולתו וצרכיו. הבמה שמעמידים עירית ועזרא דגן, יוצרת שותפות חדשה המשחררת את הניצול, מן המסע הכבד, ומעול הבדידות, ומעלה את זיכרון היחיד אל הזיכרון הקולקטיבי.

מלאכת התיאטרון של חברי "תיאטרון עדות" איננה עומדת בפני עצמה. היא קושרת אותם ואתנו אל עבודת התיאטרון שהתקיימה, בתוך איימי המחנות ונתנה מפלט לרוח האדם. הנאצים ניסו להשמיד את הגוף ולהרוס את הנפש, "תיאטרון עדות" הד לניצחון הרוח על כוחות הרשע, אז ועכשיו.

דר' צביה זליגמן | מומחית לטיפול בטראומה, יועצת ומלווה של פרויקט "תיאטרון עדות".
פסיכולוגית קלינית במרפאת המבוגרים בשירות הפסיכיאטרי בבית החולים "איכילוב", ת.א.

מינהל החינוך בעיריית פתח-תקווה גאה להיות חלק בתוכנית "תיאטרון עדות".

זכות היא לנו להביא את תלמידי חטה"ב ע"ש 'אחד העם' למפגש מרגש עם ניצולי שואה מבית אבות רקנאטי.

חיבור נפלא שאפשר לתלמידים לגעת בהיסטוריה, לחוות דרך סיפורי הניצולים את הזיכרון ולהיות אלו שיעבירו זאת הלאה. התלמידים חוו חוויות לחיים, למדו להקשיב ולהפנים, למדו להתייחס לניצולים בראת כבוד ויודעים היום להעריך את הזכות שניתנה להם.

ברצוננו להודות מעומק הלב למי שלקח חלק בתיאטרון עדות, תודה לבית רקנאטי למר רוני ארניה מנכ"ל בית אבות רקנאטי ולצוותו, לגב' מגי גד נציגת אשל, תודה למר יעקב בן שמחון שראה חשיבות רבה למפגשים אלו, תודה לגב' גב' ליון מנכ"ל קרן יהל, תודה לנציגי עמותת חותם, מר גדי יפה, גב' מעיין ברוש, מר עזרא מגד ולניר בן יהודה, למנהלת חט"ב אחה"ע גב' שרית קיצוני, שהרימה את הכפפה, למר אריה שמש, רכז שכבה ט', תמך ועודד את התלמידים לאורך כל התכנית. תודה לעירית ועזרא דגן על היוזמה, על ההובלה, על הנכונות להרים פרויקט ענק עם קשיים אדירים, על האכפתיות ועל הירידה לפרטים.

לתלמידים שהבינו איזו זכות היא לפגוש אנשים יקרים והקפידו להתמיד במפגשים ולשאת בליבם את החוויה הקשה והמיוחדת. תודה מעומק הלב לניצולים שנטלו חלק בתכנית, בזכותם נגעו התלמידים ונגענו אנו, בזיכרון כואב אך חשוב. יבורכו. הם ומשפחת דגן על היוזמה.

יוספה קין | מינהל החינוך, האגף לשירותי חינוך ורווחה חינוכית

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

לפני שנה הגיעה שיחת טלפון מפתיעה בקולו הרדיופוני המוכר של עזרא דגן שסיפר שבמינהל החינוך של עיריית פ"ת המליצו על חטיבת 'אחד העם' לשיתוף פעולה בתכנית ב'תיאטרון עדות'. זו הייתה נקודת הפתיחה של תהליך מופלא, מרגש, חם ותומך שמגיע לשיאו לקראת העלאת ההצגה על ידי תלמידים וניצולים מדיירי בית אבות רקנאטי.

ההתחברות לעיריית ועזרא הייתה מהירה ומכל הלב בשל הנושא של זיכרונות ניצולים ועצם הקשר בין הדורות ובמיוחד להזדמנות הנפלאה להציע לקבוצת תלמידים להירתם למסע ייחודי שדרש מהם מחויבות, התמדה והתמסרות רגשית. הופתעתי מכמות התלמידים שהביעו רצון לקחת חלק בתכנית למרות שיש בה מרכיב של כאב וקושי. שמחתי מאוד ללוות עם אריה את התכנית ולשמע את תלמידינו בני ה-14 מספרים ש"החוויה היא שליחות", ש"נשברות המחיצות ונוצרת פתיחות", "חווית המפגשים תישאר בתודעתנו לעד", "אנו מחכים בקוצר רוח למפגש השבועי עם הקשישים" ו"שזו זכות גדולה להשתתף בתיאטרון עדות".

צפייה בהצגה מחברת גם את מאות תלמידי החטיבה האחרים הנחשפים דרכה לתהליך שעברו קבוצת חבריהם שעל הבמה ולסיפורם הפחות מוכר של ניצולי השואה מיהדות הבלקן.

תודה חמה לכל הגורמים הרבים והחשובים שחברו יחד מבית ומחוץ ואפשרו לתכנית להתקיים. לעמותת חותם, קרן יהל, ליוספה קין, רוני ארניה ולעיריית ועזרא דגן: התכנית היא שלכם ובנשמתכם, זכינו לשמחתנו לקחת בה חלק בלתי נשכח.

שרית קיצוני | מנהלת חטיבת הביניים ע"ש "אחד העם" פתח-תקווה

הדור השלישי, תלמידי שכבה ט' בחטה"ב ע"ש 'אחד העם'

הצעירים המשתתפים בתיאטרון עדות - לספר כדי לחיות

תלמידי שכבה ט' בחטה"ב ע"ש 'אחד העם'

מאחור - משמאל לימין: נדב בלומנברג, טל וקסלר, צחי חובה, איתן פרנסא.

באמצע - משמאל לימין: טל מורג, בר שפר, לירי סידר, שני שמש, שיר מרכוס.

לפנים - משמאל לימין: דניאלה פבזנר, פז חובן, שירה עזר, אריאל גילה, חן גרוס.

עמותת חותם

'חותם'
 העמותה לקידום
 ולפיתוח חינוך
 ותרבות בפתח-תקווה

עמותת חותם - לקידום ופיתוח החינוך והתרבות בפתח-תקווה, גאה להיות שותפה לפרויקט אותו הביאה לפ"ח, ומודה לשותפיה החשובים והטובים: מנהל החינוך פתח-תקווה, קרן יהל - ליאון רקנאטי, בית אבות ליאון רקנאטי וחטיבת אחד העם, שאיפשרו קיומו של פרויקט חשוב זה. תודות מיוחדות לעיריית ולעזרא דגן, העושים ימים כלילות להנציל כל עדות.

אנו גאים על ההזדמנות שניתנה לנו להיות שותפים ליצירה חשובה זו, מפעל עדות, של דור אשר ידע שואה. דור ההולך ונעלם. כל עדות הניתנת להנצחה, משמשת וצריכה לשמש את וסימן לחובתנו לזכור ולעולם לא לשכוח. חובתנו לעשות כל שביכולתנו למנוע הישנות שואה.

אנו מודים על ההזדמנות לשמש פה לניצולי סלוניקי. הזדמנות המאפשרת להעלות למודעות את אובדנה של תפוצה יקרה זו, אשר רבים לא מודעים למחירים אותם שילמו למול הצורך הנאיצי.

במסגרת העמותה אנו פועלים לקידום ולהעמקת המעורבות, השייכות והשורשיות של בנינו.

יחד עם מוסדות החינוך והתרבות, אנו שואפים לקדם פעילויות הרותמות הורים וילדים להעמקת הקשר בינם לבין עצמם, עם הקהילה הקרובה, ועם הסביבה הרחבה יותר. הבנתנו הבסיסית והעקרונית היא כי עתיד המקום, עתיד התושבים והעם, ועתיד הארץ תלויים באופן בו נחנך ונגדל את בנינו, את הילדים והנוער.

אנו מבינים כי אם נשכיל לטפח דור בעל חינוך ערכי ותרבותי, אם נשכיל לטפח דור בעל שייכות ושורשיות, דור אשר ענפיו ועליו מרובים ושורשיו עמוקים ונטועים היטב, כי אז נגדל דור מאושר ומוגשם, וכך נזכה לחיות ביישוב פורח ומשגשג למען כל התושבים.

אנו רואים בפרויקט עדות הזדמנות המשלבת חינוך ערכי ותרבותי ומאמינים שקידום וטיפוח זה מסייע להעצמת תחושת השייכות, השורשיות והגאווה המקומית.

מעין ברוש | המנהלת הכללית, עמותת חותם - לקידום ופיתוח החינוך והתרבות בפתח-תקווה

'האסון הגדול', ציור של פליקס נוסבאום, 1939 (נרצח באושוויץ)

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

תמונות מהחזרות

צילומים: לירי סידר ממשותפי תיאטרון עדות

המנגינות והשירים בהצגה

"צעצועים"
מילים: אברהם סוצקובר
תרגום: בני מר
לחן: עמרי דגן

"פרידה"
מילים: לאה גולדברג
לחן: עמרי דגן

"בדכי הגלים"
מילים: מרגלית סיון
לחן: עמרי דגן

"לכי ילדתי"
מילים: מרגלית סיון
לחן: עמרי דגן

"כשתגדל"
מילים ולחן: יהודה פוליקר

שירה: שירה עזר, אריאל גילה

כל המוטיבים והמנגינות: עמרי דגן

אנו, ניצולי השואה, מבקשים לומר לעולם בערוב ימינו:

“היום, כשאנו ניצולי השואה שהזכרון צרוב בבשרנו, באים להעביר את לפיד שליחות הזכירה לדורות הבאים, אנו מעבירים עמו גם את המסר היהודי שהזכרון צריך להוליך למעשה ולמחויבות מוסרית. הוא צריך להיות הבסיס לפעולה ומקור הכוח ליצירת עולם טוב יותר... לא הפכנו לשונאי אדם ולשוחרי נקם על דם נקיים... בחרנו בחיים. לא שקענו אל תהומות הייאוש, ולא איבדנו את האמונה באדם ובצלם אלוהים. אנו מבקשים לחלץ מהזוועה שחרצה בבשרנו מסר חיובי לעמנו ולעולם - מסר של מחויבות לערכי האדם והאנושות.

השואה שייכת למורשת האוניברסאלית של כל בני תרבות. היא שקבעה את אמות המידה לרוע המוחלט. לקחי השואה חייבים להיות לקוד תרבותי של חינוך לערכים הומאניים, לדמוקרטיה, לזכויות אדם, לסובלנות וסבלנות, ונגד גזענות ואידיאולוגיות טוטליטריות. אנחנו ניצולי השואה הולכים ומתמעטים. בעוד שנים לא רבות לא יהיה עוד על כדור הארץ אדם שיוכל להעיד “אני זוכר את מה שאירע בשואה”. יוותרו רק ספרי זיכרונות ומחקר, תמונות וסרטים, ועדויות ניצולים, או אז יהפוך זיכרון השואה מגורל כפוי, החתום בבשרנו ובנשמתנו, ליעוד היסטורי שעל האנושות ועל הדורות הבאים לשאת באחריות, לצקת בו תוכן ומהות.”

מתוך “מנשר הניצולים” שהוקרא בבקעת הקהילות, יד-ושם, באפריל 2002
ככנס “מורשת השואה - ההשפעות האתיות והמוסריות לאנושות”

“תיאטרון עדות - לספר כדי לחיות” (ע”ר)

עמותה שהוקמה לקידום פיתוח והפצת פרויקטים חינוכיים המפגישים ניצולי שואה עם דור שני ושלישי בתהליך טיפול בהבעה ויצירה ודרמה תרפיה

יוצרי ומנהלי התוכנית:

עירית ועזרא דגן - מטפלים בדרמה, עורכים, כותבים, במאים ומפיקים

נשיא כבוד: **יעקב מובשוביץ** | יושב ראש: **ישראל מובשוביץ** | מנכ”ל: **נלי יצחקי** | מנהלת קשרי חוץ: **טליה אור**

וועד מייסד:

חנה מרון, **חוה קליינברג**, **אלנה קיאל**, **מירטה כהן**, **פנינה רוזנצוויג**, **מרדכי אלדר**, **טומי ברייער**, **אירמה בידרמן**

ייעוץ והדרכה פסיכולוגית: **דר’ ציביה זליגמן** - פסיכולוגית קלינית

וועדה מיעצת: **דר’ עילית לוין** | **דר’ יוני אלקינד** | **יונה לוקר** | **דר’ זאב הולנדר**

“אות המופת החברתי” כנס ישראל שדרות לחברה 2010, הפרוייקט ה-33

www.testimony-theatre.org www.edut.org.il